

TISKOVÁ ZPRÁVA / PRESS RELEASE

Jak probíhá obchodování na energetické burze aneb Proč krachují dodavatelé energií v ČR?

Praha 12. dubna 2022 – Od konce loňského roku Česko zažívá něco, co tu doposud nebylo – pády dodavatelů energií. Problémy vybraných tuzemských subjektů odstartovala souhra několika faktorů. Někteří z nich vlivem špatného plánování a obchodování na energetické burze PXE situaci neustáli a byli nuceni své zákazníky poslat do režimu DPI. Jak k tomu mohlo tak snadno dojít?

Nákup a obchodování s energiemi (plynem a elektřinou) není nic jiného než obchodování s komoditami. Je to tedy podobné, jako když se nakupuje zlato, dřevo nebo obilí. *„Každá komodita má svá specifika. Například elektřina se špatně skladuje, a musí se proto vyrábět podle aktuálního odběru spotřebitelů, který se v průběhu celého roku významně mění. Navíc při nákupu surovin k výrobě energie existuje podobně vysoká nejistota jako při pěstování obilí,“* vysvětluje **Michal Kulig, ředitel společnosti Yello**. Množství vypěstovaného obilí závisí na počasí, škůdcích a předpokládané poptávce od mlynářů. A to nemluvíme o takových vlivech, které nám ukázal aktuální válečný konflikt. Ruská invaze na Ukrajinu coby významného producenta obilí by mohla ovlivnit množství vypěstované pšenice, a dokonce zdvojnásobit její celosvětové ceny.

Poptávku ovlivňuje mnoho faktorů

V době, kdy se zemědělec rozhoduje, je pro něj obtížné odhadnout, jaká bude situace po sklizni a spotřeba za měsíc či za půl roku. *„Své rozhodnutí přitom musí zemědělec udělat o několik měsíců dříve, než bude mít obilí v ruce. Je potom otázkou, zda bude správné, protože buď bude mít obilí málo a trh po něm bude lačný, nebo naopak moc a bude se ho muset kvůli nezájmu levně zbavovat,“* informuje **Michal Kulig**. Obilí totiž trpí stejným problémem jako elektřina – také se špatně skladuje. Navíc zabírá prostor, může podléhat zkáze a postupem času degraduje.

U energií je to podobné – skladování je možné jen v omezené míře a je poměrně nákladné (elektřina je ve větším rozsahu skladovatelná v přečerpávací elektrárně, vytěžený plyn potřebuje nějaký prostor). Kontrakty na dodávku energií se přitom uzavírají několik měsíců dopředu a poptávka po nich v okamžiku spotřeby podléhá ekonomické situaci a dalším proměnným. V posledních letech také nabídka silně závisí na počasí kvůli rostoucímu tlaku na výrobu elektřiny ze slunečních a větrných elektráren. *„Tyto nejisté faktory výrazně ovlivňují jednak cenu elektřiny, jednak způsobují neočekávané změny cen v průběhu dnů, někdy i hodin. Vliv ceny je tak zřejmý a cena v okamžiku dodávky se může lišit od období, kdy jsou dodávka a její cena sjednávány,“* prozrazuje **Michal Kulig**. Tohle může v případě špatného plánování znamenat začátek konce dodavatele energií.

Dokoupení velmi drahé energie je problém

Proti popsaným vlivům se obchodníci a dodavatelé energií snaží společně se zákazníky bránit. Při uzavírání smlouvy nabídne dodavatel zákazníkovi závazek na delší dobu, například na dva roky. Za to dostane zákazník zpravidla lepší cenu než u smlouvy na dobu neurčitou, kterou může zákazník v krátké době ukončit (zpravidla během tří měsíců). Dodavatel ovšem pořád nese riziko v podobě nejisté spotřeby. Zákazník spotřebuje to, co v daném okamžiku chce, ale dodavatel neumí tuto poptávku určit přesně. Proto se zajišťuje tak, že nakoupí pouze částečnou kapacitu. Tím získává schopnost dodat rychle energii a v okamžiku poptávky ji umí využít. Část energie ale vždy nakoupí na tzv. spotovém trhu (trhu s okamžitým dodáním) – jenže ji musí odhadovat, protože ji dopředu nezná. Částku za kapacitu nebo spotový trh potom promítne zákazníkovi do ceny.

Co se ale stane, pokud dojde k vysoké volatilitě nebo prudké změně ceny, tj. k tomu, co se odehrálo v posledním čtvrtletí loňského roku? V okamžiku, kdy dodavatelé potřebovali dokoupit třeba jen 5 % energie, tak museli učinit za cenu, která byla najednou pětinasobná. Tento pětinasobek je ale prakticky nemožné promítnout spotřebitelům do ceny, a proto představuje čistou ztrátu. „Část zákazníků má smlouvy na dobu neurčitou, na které pak běžně dodavatelé nakupují tak, že s určitým předstihem nakoupí malou část dopředu za aktuální cenu. Obchodník například nakupuje dva roky dopředu a každý měsíc nakoupí jednu čtyřicetinu očekávaného množství,“ **vysvětluje Michal Kulig**. Pro zákazníky je tento způsob výhodný, protože se změna ceny rozkládá do delšího období. Takže roste-li cena, děje se to pozvolně, jelikož její část byla zajištěna v předchozích měsících za nižší ceny.

Dodavatelé energií věští

U tohoto principu samozřejmě zůstává nejistota okamžité spotřeby jako v předchozím případě. Jak tedy dodavatel určí to očekávané množství? Všichni dodavatelé odhadují počet nových zákazníků a počet těch, kteří přejdou k jinému dodavateli, čímž stanovují tzv. churn rate. Tato míra je ale zároveň závislá na výši cen těsně před zahájením dodávky. Obchodník proto nemůže zajistit vše, protože bude-li za dva roky klesat cena, odejde mnohem více zákazníků k jiným dodavatelům. Tato situace nastane vždy, protože dodavatelé přijímají nové zákazníky za nižší ceny, pro které předem neměli energie nakoupené. Čím výrazněji cena klesá, tím vyšší je ztráta původních dodavatelů.

V případě rostoucích cen někdy nastává i u dodavatelů energií to, co se děje jinde – snaha získat zákazníky tím, že jim nabídnou nižší cenu, kterou případně v budoucnosti zvednou. To mohou udělat u smluv na dobu neurčitou, kde je možné v budoucnu zvýšit ceny, a vycházet z předpokladu, že spokojený zákazník znovu neodejde a u nového dodavatele zůstane. „U zákazníků s dlouhodobými smlouvami může také část dodavatelů cenu zajišťovat dopředu, protože i když dojde k její změně po skončení fixace nebo kontraktu, odchází pouze část z nich a část poté získá opět lepší cenu, protože nákup energie byl rozložen do delšího období a vliv změny ceny je průměrem tohoto období,“ **deklaruje Michal Kulig**. Podobné je to v případě doby neurčité – nelze určit množství zákazníků, kteří zůstanou a kteří odejdou.

TISKOVÁ ZPRÁVA / PRESS RELEASE

Spekulující dodavatelé si zadělali na problémy

V loňském roce začala vznikat situace, která vedla k růstu cen v prvním pololetí. Tento růst nebyl závratný a mnozí dodavatelé energií očekávali, že k dalšímu výraznému nárůstu nedojde. Drželi relativně nízké ceny energií a díky tomu dále získávali nové zákazníky. V srpnu loňského roku však nastal šok – cena energií začala růst denně a výsledkem byla během pár týdnů několikanásobně vyšší cena.

„Pokud se vrátíme k obchodování a plánování, projeví se přesně ty nejistoty, které jsme zmiňovali – nutnost dokoupit energie za několikanásobek ceny podle aktuální poptávky,“ **specifikuje Michal Kulig**. To má dopad na platební schopnost dodavatelů, protože zatímco spotřebitelům mohou ceny zvýšit až po několika měsících, oni sami musí krýt změny cen okamžitě – v den, kdy situace nastane.

Jak z toho ven?

Změnám, které se nyní dějí, nelze dopředu zamezit. Je to podobné, jako kdybychom se chtěli bránit před virem, který dopředu neznáme. Co však lze doporučit? Svěřit se do péče dodavatele, který férově komunikuje – jak v dobrých dobách, tak v těch zlých.

„Často se objevuje požadavek na regulaci trhu s energiemi, ale pokud nedokáže na nastalou situaci reagovat zákazník, trh ani dodavatel, regulace zajistí pouze zakonzervování trhu. V jejím důsledku nebude možné vybírat si z nabídky více dodavatelů – a to velmi dobře známe z dob nedávno minulých,“ **zakoňuje Michal Kulig**.

##

Pro další informace kontaktujte agenturu bokem:

Pavel Gregor

agentura bokem s.r.o.

pavel@bokem.cz

+420 775 196 669

www.bokem.cz

##

O Yello

Společnost Yello (www.yello.cz) je alternativní dodavatel energií v České republice. Založena byla v roce 2012 a od počátku na tuzemském trhu napomáhá desítkám tisíc klientů k férovým cenám. Jedná se o adaptaci úspěšného německého konceptu Yello Strom, který sází na jednoduchost a přímoučarost. Německé Yello je dceřinou společností třetího největšího dodavatele energií – EnBW – a česká verze Yello je součástí Skupiny PRE. Po startu v roce 2012, ve kterém začala s prodejem silové elektřiny, přidala hned v roce 2013 prodej zemního plynu. V roce 2019 spustila jedinečnou službu Férová baterie, která ukládá nespotřebovanou elektřinu k pozdějšímu využití.